

Bases de la Cirurgia Clínica

2012/2013

Codi: 102934

Crèdits ECTS: 4

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2502442 Graduat en Medicina	960 Graduat en Medicina	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Jose Maria Balibrea del Castillo

Correu electrònic: JoseMaria.Balibrea@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És aconsellable que l'estudiant hagi assolit les competències bàsiques de les assignatures de primer i segon curs, especialment les relacionades a l'Anatomia i la Fisiologia.

Objectius

Objectius Generals

- Conèixer els fonaments -bases biològiques- de la cirurgia i les grans síndromes quirúrgiques
- Conèixer i ser capaç de realitzar algunes de les tècniques quirúrgiques més bàsiques

Els objectius d'aquesta assignatura es complementen amb els de Fisiopatologia i Semiologia Clínica.

Competències

- Assumir el seu paper en les accions de prevenció i protecció davant malalties, lesions o accidents i manteniment i promoció de la salut, tant a nivell individual com comunitari
- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar que comprèn els agents causants i factors de risc que determinen els estats de salut i el desenvolupament de la malaltia
- Demostrar que comprèn els fonaments d'acció, indicacions, eficàcia i relació benefici-risc de les intervencions terapèutiques, basant-se en l'evidència científica disponible
- Demostrar que comprèn la importància i les limitacions del pensament científic en l'estudi, la prevenció i el maneig de les malalties
- Demostrar que comprèn les manifestacions de la malaltia sobre l'estructura i funció del cos humà
- Demostrar que coneix i comprèn les funcions i interrelacions dels aparells i sistemes en els diversos nivells d'organització, els mecanismes homeostàtics i de regulació, així com les seves variacions derivades de la interacció amb l'entorn
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Desenvolupar la pràctica professional amb respecte a l'autonomia del pacient, a les seves creences i cultura, amb respecte a altres professionals de la salut, demostrant habilitats de treball en equip
- Elaborar una orientació diagnòstica i establir una estratègia d'actuació raonada, valorant els resultats de l'anamnesi i l'exploració física, així com els resultats posteriors de les exploracions complementàries indicades

- Establir el diagnòstic, pronòstic i tractament sustentant les decisions amb la millor evidència possible i un enfocament multidisciplinari basat en les necessitats del pacient i que impliqui tots els membres de l'equip de salut, així com l'entorn familiar i social
- Establir una bona comunicació interpersonal que capaciti per dirigir-se amb eficiència i empatia als pacients, als familiars, acompanyants, metges i altres professionals sanitaris
- Indicar la terapèutica més adequada dels processos aguts i crònics més prevalents, així com dels malalts en fase terminal
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Mantenir i utilitzar els registres amb informació del pacient per a la posterior anàlisi, preservant la confidencialitat de les dades
- Obtenir i elaborar una història clínica que contingui tota la informació rellevant, estructurada i centrada en el pacient, tenint en compte tots els grups d'edat, sexe, els factors culturals, socials i ètnics
- Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals
- Plantejar i proposar les mesures preventives adequades a cada situació clínica
- Realitzar els procediments pràctics fonamentals d'exploració i tractament
- Realitzar un examen físic general i per sistemes, apropiat a l'edat del pacient i al sexe, de manera completa i sistemàtica i una valoració mental
- Reconèixer i actuar en les situacions que posen la vida en perill immediat i aquelles altres que requereixen atenció immediata
- Redactar històries clíniques, informes mèdics i altres registres mèdics de forma entenedora a tercers

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la situació d'escenes amb situacions de risc vital.
2. Aplicar les mesures de profilaxi de les complicacions postoperatòries, amb especial èmfasi a les que pot dur a terme el metge generalista des de la pràctica ambulatoria.
3. Aplicar les mesures de profilaxi tromboembòlica.
4. Assistir actuant i corregint de manera simulada amb mitjans manuals i procediments instrumentals en les situacions de risc vital.
5. Buscar els elements rellevants de l'exploració d'un pacient amb un procés quirúrgic i amb vista a una intervenció
6. Comunicar la informació pertinent sobre la lesió, la seva evolució i les possibilitats de tractament.
7. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
8. Conèixer la fisiopatologia dels diferents tipus de ferides, cicatritzacions i hemorràgies quirúrgiques
9. Definir el perquè de les complicacions dels procediments quirúrgics
10. Definir les bases, indicacions, tolerància, procediments en el donant i receptor dels trasplantaments
11. Definir les interaccions dels biomaterials
12. Definir les mesures de profilaxi de les complicacions postoperatòries amb especial èmfasi a les que pot dur a terme, des de la pràctica ambulatoria, el metge generalista.
13. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
14. Descriure els fonaments de la rehabilitació, de la promoció de l'autonomia personal, de l'adaptació funcional del/a l'entorn, i d'altres procediments físics en la morbiditat, per a la millora de la qualitat de vida.
15. Efectuar una base de dades dirigida al control dels pacients que s'han sotmès a una intervenció.
16. Elaborar una anàlisi crítica dels objectius que es pretenen aconseguir amb les intervencions quirúrgiques contrastant-la amb els efectes adversos que aquestes poden comportar
17. Emplenar correctament un consentiment informat escrit.
18. Escollir i utilitzar l'instrumental i material necessaris per realitzar els procediments propis de la cirurgia menor.
19. Identificar com s'ha arribat a l'estat actual dels diferents procediments diagnòstics i terapèutics quirúrgics, els múltiples interrogants encara plantejats i les potencials possibilitats d'avenços argumentats en el futur
20. Identificar el perquè de les manifestacions que permeten el diagnòstic de les grans síndromes quirúrgiques
21. Identificar els fonaments de les intervencions quirúrgiques curatives i pal·liatives
22. Identificar els fonaments de les vies d'abordatge en cirurgia convencional i endoscòpica

23. Identificar els principis generals de l'anestèsia i reanimació.
24. Identificar la resposta de l'organisme a la cirurgia i les aportacions de la cirurgia mínimament invasiva
25. Identificar les indicacions principals de les tècniques electrofisiològiques (ECG, EEG, EMG, i d'altres)
26. Identificar les primeres actuacions de prevenció (protecció i alerta) després dels accidents en l'ambient extrahospitalari.
27. Identificar les principals dades d'un full operatori i de la documentació d'un pacient quirúrgic.
28. Informar correctament sobre les indicacions quirúrgiques generals i el risc preoperatori.
29. Informar correctament sobre les mesures de protecció per evitar la transmissió d'energia lesionant als traumatismes.
30. Informar el pacient de totes les etapes de l'atenció assistencial: preoperatòria, intraoperatòria, postoperatòria immediata (crítics), planta d'hospitalització i seguiment després de l'alta.
31. Informar sobre les alternatives quirúrgiques.
32. Manejar les tècniques de desinfecció i esterilització.
33. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
34. Ordenar i redactar una història clínica de manera que permeti, al seu torn, redactar els altres documents que pugui necessitar un pacient quirúrgic, inclosos els de terminologia no tècnica.
35. Organitzar i planificar adequadament la càrrega de treball i el temps en les activitats professionals.
36. Practicar procediments quirúrgics elementals: netedat, hemostàsia i sutura de ferides
37. Realitzar de forma simulada els procediments per a l'obtenció de mostres biològiques propis de la cirurgia menor.
38. Realitzar de forma simulada els procediments terapèutics propis de la cirurgia menor.
39. Reconèixer el material orgànic útil com a mostra biològica i la seva forma d'obtenció per procediments quirúrgics per processar-lo posteriorment
40. Reconèixer els factors de risc que predisposen a l'aparició de complicacions postoperatòries per aplicar en cada cas les mesures de profilaxi que corresponguin
41. Reconèixer i identificar a través de mitjans manuals i procediments instrumentals de monitoratge les situacions de risc vital.
42. Reconèixer les característiques dels teixits en les diferents situacions de lesió
43. Saber preguntar els elements rellevants de l'anamnesi d'un pacient amb un procés quirúrgic i amb vista a una possible intervenció
44. Saber sol·licitar en funció de l'anamnesi i l'exploració física, aquelles exploracions complementàries que poden ser útils per completar l'estudi de les grans síndromes quirúrgiques i amb vista a una intervenció quirúrgica.
45. Utilitzar correctament la nomenclatura quirúrgica internacional.
46. Valorar la biomecànica dels accidents en l'estratègia assistencial a un traumatisme
47. Valorar la relació risc-benefici dels procediments quirúrgics a partir d'una història clínica
48. Valorar les indicacions i contraindicacions de les transfusions i trasplantaments

Continguts

Història dels procediments diagnòstics i terapèutics quirúrgics i possibilitats de futur en fase d'investigació, àmbits d'actuació de la cirurgia: generals i específics.

Valoració preoperatòria, consentiments informats: genèric i adaptat a cada intervenció, fulla operatòria i altres documents mèdics legals del pacient quirúrgic.

El quiròfan: estructura, distribució i funcionament de l'àrea quirúrgica. Classificació i maneig de l'instrumental i material quirúrgic.

Les maniobres quirúrgiques bàsiques i la seva aplicació en procediments quirúrgics elementals.

Aplicacions de l'anatomia quirúrgica a les vies d'abordatge per a l'actuació sobre els principals camps operatoris. Procediments instrumentals útils en l'assistència, valoració i monitoratge del pacient quirúrgic.

Fisiopatologia de les ferides (incloent cremades, congelacions i altres tipus especials de ferides).

Hemorràgia i hemostàsia en cirurgia, transfusions. Cicatrització. Materials artificials en cirurgia.

Resposta sistèmica a la cirurgia. Característiques dels teixits en les diferents situacions de lesió quirúrgica: alteracions del creixement cel·lular congènites i adquirides, inflamació i traumatisme.

Concepte, bases i classificació de la cirurgia oncològica. Concepte, bases, tipus i organització de la cirurgia dels trasplantaments.

Infeccions quirúrgiques comunitàries: fisiopatologia local i sistèmica. Lesions per agents físics: concepte, freqüència i classificació.

Assistència de les lesions traumàtiques elementals: ferides i altres. Politraumatismes fisiopatologia i assistència inicial: escenaris, amidades de suport, reconeixements primari i secundari.

Aproximació diagnòstica i terapèutica a les principals síndromes quirúrgiques dels diferents compartiments del cos humà.

Principis generals de l'anestèsia i reanimació. Monitoratge dels pacients quirúrgics en les unitats de crítics. Equilibri de líquids i electrolits, Nutrició i dietoteràpia en el pacient quirúrgic.

Vies d'accés al sistema venós. Drenatges i ostomies. Cures postoperatòries. Complicacions de la cirurgia i la seva profilaxis: infeccions nosocomials del pacient quirúrgic, tromboembòlica i altres.

Blocs distributius

A. Acte quirúrgic

B. Control de les conseqüències de la cirurgia

C. Síndromes quirúrgiques

Temari de les classes teòriques:

1 Història de la cirurgia

2 El quiròfan

3 Cirurgia dels traumatismes

4 Infeccions quirúrgiques comunitàries

5 Principis de la cirurgia dels tumors benignes i oncològica

6 Trasplantament d'òrgans

7 Principis de cirurgia preoperatòria

8 Resposta sistèmica a la cirurgia.

9 Anestèsia i control del dolor

10 Conservació de l'homeostàsia i suport nutricional del pacient quirúrgic

11 Cicatrització de les ferides

12 Hemorràgia i hemostàsia en cirurgia

13 Infeccions del lloc quirúrgic

14 Infeccions nosocomials postoperatòries a distància del lloc quirúrgic

15 Principals síndromes quirúrgiques

16 Abdomen agut 1

17 Abdomen agut 2. Oclusió intestinal

18 Icterícia obstructiva extrahepàtica

19 Politraumatismes

20 Complicacions postoperatòries

Pràctiques de laboratori d'habilitats i simulació:

A Accessos al sistema venós superficial

B Drenatges i sondes

C Suport Vital Bàsic

D Principis de sutura i tractament de les ferides menors

E Història clínica del pacient quirúrgic

Metodologia

Aquesta Guia descriu el marc , continguts, metodologia i normes generals de l'assignatura, d'acord amb el pla d'estudis vigent. L'organització final de l'assignatura pel que fa al nombre i mida de grups, distribució en el calendari i dates d'exàmens, criteris específics d'avaluació i revisió d'exàmens, es concretaran a cada una de les Unitats Docents Hospitalàries (UDDHH), que ho explicaran a través de les seves pàgines web i el primer dia de classe de cada assignatura, a través del professors responsables de l'assignatura a les UDDHH.

Per el curs 2012-2013, els professors designats pels Departaments com a responsables de l'assignatura a nivell de Facultat i de les UDDHH son:

Departament(s) responsable(s): Cirurgia

Responsable de Facultat: Benjamí Oller

Responsables UDDHH

UD Vall d'Hebron: Nivardo Rodriguez

UD Germans Trias i Pujol: Benjamí Oller i José María Balibrea del Castillo

UD Sant Pau: Xavier Rius

UD Parc Taulí: Salvador Navarro

Metodologia

Les 20 classes magistrals es podran fer, segons el criteri del professorat i dels mitjans disponibles, en format ABP.

Es faran 5 pràctiques de laboratori d'habilitats clíniques i simulació de 3 hores cadascuna, en grups de 5 estudiants. Aquestes pràctiques es podran fer durant el primer i el segon semestre.

Es faran presentacions de treballs i tutories de les classes ABP (5 hores).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	20	0,8	9, 10, 11, 14, 20, 24, 25, 26, 39, 42
Laboratori d'habilitats clíniques i simulació	15	0,6	
Presentació de treballs i Tutories de les Classes ABP. Tutories personalitzades	5	0,2	
Tipus: Autònomes			
Estudi personal, preparació de temes, repetició personalitzada de laboratori simulació i preparació proves avaluació	55	2,2	13, 33, 35

Avaluació

Les competències d'aquesta matèria seran avaluades mitjançant:

- Prova objectiva d'elecció múltiple (contingut: classes teòriques) i/o preguntes curtes (contingut: classes teòriques) sobre els coneixements adquirits dels continguts de les competències específiques (55% de la nota final). Es farà un únic examen final de síntesi durant el període de febrer.
- Avaluació continuada de les competències transversals mitjançant la participació i assistència a les aules de classes estàndard i el laboratori d'habilitats clíniques i simulació (15% de la nota final). L'assistència a les classes ABP i les pràctiques de laboratori d'habilitats i simulació serà obligatòria. Els estudiants hauran d'assistir a un mínim d'un 80% de les classes teòriques i es valorarà positivament la seva participació quan es requereixi.
- Avaluació dels continguts pràctics al laboratori d'habilitats clíniques i simulació (30% de la nota final).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació dels continguts pràctics	30%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 45, 47, 48
Examen tipus test i pregunta curta	55%	2	0,08	1, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 21, 23, 24, 25, 27, 40, 42, 46, 47, 48
Participació a les aules de classes estàndard i el laboratori d'habilitats clíniques i simulació	15%	2	0,08	5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 29, 35, 36, 37, 42, 43, 44, 46, 47, 48

Bibliografia

Bibliografia de consulta

- Balibrea JL. Patología Quirúrgica. 2002. Marban Libros, S.L.
- Bhangu, Aneel. Lo esencial en ECOE en medicina y cirugía, Elsevier, 1a ed., 2010

- Mandell, G., R. Dolin & John Bennett. Enfermedades Infecciosas. Principios y Práctica, 3 vols. (e-dition + CD-ROM), Elsevier, 2008.
- Townsend Jr., C.M., R.D. Beauchamp, B.M. Evers & K.L. Mattox. SABISTON. Tratado de Cirugía. Fundamentos biológicos de la práctica quirúrgica moderna + Expert Consult + Premium Edition, Elsevier, 18a ed, 2010.
- Schwartz. Principios de Cirugía. 8ª Edición. 2009. McGraw Hill.

Recursos d'Internet

Guías Clínicas de la Asociación Española de Cirujanos